

SKRIVNOST SLOVENSKEGA KRAJEV IN GORA

Še vedno je to lektorski kotiček in ne rubrika, v kateri bi vas povabili k odkrivanju slovenskih gora, bomo pa tokrat pozornost namenili pravilnemu zapisovanju krajev in gora.

To področje v Slovenskem pravopisu (2001) spada v poglavje o pisanju naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imen. Zemljepisna imena delimo na naselbinska in nenaselbinska. Naselbinska so imena vasi, trgov in zaselkov (*Murska Sobota, Zidani Most*), nenaselbinska pa vsa druga (*Ruska federacija, Sredozemsko morje, Trnovski gozd*).

1. V naselbinskih imenih pišemo vse sestavine z veliko začetnico (*Bohinjska Bela, Kranjska Gora, Kočevska Reka*), izjeme so le neprvi predlogi (*Mekinje nad Stično, Dol pri Hrastniku*) in samostalniki *mesto, trg, vas (vesca), selo (sela, selce) in naselje*, če ne stojijo na začetku imena (*Novo mesto, Dolenja vas, Uršna sela*).

2. V nenaselbinskih imenih, h katerim štejemo države, pokrajine, morja, jezera, reke, slapove, hribovja, gore, nižine, doline, polja, jame, puščave, celine, otoke, dele krajev ceste, ulice in podobno, pišemo prvo sestavino z veliko začetnico, neprve sestavine pa z malo, če same niso lastno ime (*Vojkova cesta, Bližnji vzhod, Šmarna gora, Črna gora, Županova jama, vendar pa Kamniško-Savinjske Alpe, Severna Amerika, Bosna in Hercegovina*).

Pri pravilnem zapisovanju zemljepisnih imen moramo torej znati zemljepis, da vemo, ali gre za naselbinsko ali nenaselbinsko ime, pomagamo pa si lahko z leksikonom Slovenska krajevna imena in Atlasom Slovenije. Tudi pisci naj svoja besedila napišejo tako, da bo razumljivo, za katero vrsto zemljepisnega imena gre.

Naj omenim še nekaj težavnejših primerov:

naselbinska imena:	nenaselbinska imena:
Logarska Dolina (kraj)	Logarska dolina (dolina)
Rožna Dolina (kraj)	Rožna dolina (del Ljubljane)
Kranjska Gora (mesto)	Šmarna gora (gora)
	Črna gora (država)
Črni Vrh nad Idrijo (vas)	Črni vrh (hrib)
Dolenje Jezero (naselje)	Bohinjsko jezero (jezero)

Težave se lahko pojavijo pri zapisovanju toplic, saj gre lahko za naselbinsko ali nenaselbinsko ime. Ene se namreč imenujejo po krajih (*Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice in Moravske Toplice*), druge pa po dejavnosti (*Medijske toplice, Čateške toplice in Ptujске toplice*). Kak kraj se je tudi preimenoval, saj so se na primer Moravske Toplice nekoč imenovala Moravci.

O predlogih pri uporabi zemljepisnih imen smo pisali že lani v 18. številki revije, naj pa na kratko ponovimo. Če uporabimo predlog v (*V soboto bo v vojašnici v Ljubljani dan odprtih vrat.*), je njegova ustreznica iz (*Manjši konvoj vozil iz Ljubljane bo mogoče povzročil zastoj na cesti proti Primorski.*) Tako je tudi s predlogom na (*Na Eurobasketu 2013 so predtekmovanja skupine B potekala na Jesenicah.*) oziroma njegovo ustreznico z/s (*Z Jesenic v Ljubljano so šle reprezentance Litve, Latvije in Srbije.*)

Bodite radovedni in raziskujte Slovenijo ter druge države, kdaj pa tudi pomislite na pravilno zapisovanje zemljepisnih imen.

ČINI V SLOVENSKE VOJSKI IN NATU (3)

Za konec našega pisanja o činih v Slovenski vojski in Natu smo želeli predstaviti še kakšne izkušnje pripadnikov, ki se s temi problemi praktično srečujejo. Višji praporščak Marjan Horvat je z nami sodeloval že pri prvem prispevku. Zadnjih trinajst mesecev je delal v poveljstvu Natovih sil za Kosovo (Kfor), trenutno pa kot prvi podčastnik do zdaj prevzema dolžnost poveljnika Šole za podčastnike. Čeprav se sam omejuje na podčastniške čine, je njegov prispevek lahko spodbuda za razmišljanje o primerjavi vseh činov:

»V praksi se Natove kode za čine uporabljajo predvsem pri pripravi kadrovskih obrazcev, v poročilih, zahtevkih, ukazih in drugi splošni pisni korespondenci (elektronska sporočila, dopisi ipd.). Prav tako so te kode napisane na identifikacijskih priponkah, ki jih morajo pripadniki vseh vojsk nositi na vidnem mestu. Skladno z njimi posamezne države napotijo svoje pripadnike na posamezne dolžnosti, čeprav v praksi lahko opazimo tudi odstopanja od tega pravila. Nedvomno je dejstvo, da se od posameznika, ki z nacionalnim činom odstopa od Natove kode, pričakuje, da bo zmožl opravljati naloge, ki se zahtevajo za njegovo dolžnost.

V govorni komunikaciji se za naslavljanje in predstavljanje vojaških oseb v največji meri uporabljajo nazivi činov ameriške vojske. Tako v mednarodnem okolju ne boste slišali, da bi se medsebojno predstavljali ali naslavljali z npr. OR-9 Horvat, ampak s Sergeant Major Horvat. Seveda moramo pri naslavljanju najprej ugotoviti čin, ki ustreza Natovi kodi na identifikacijski priponki.

Pri podčastniških činih Slovenske vojske imamo v dveh Natovih kodah (OR-8 in OR-9) združena dva ali več nacionalnih činov. Če pogledamo pragmatično, se izognemo dilemam z upoštevanjem naslednjega - in o tem bi veljalo razmisliti kot o pravilu: čin višji štabni vodnik prevajamo in v govorni komunikaciji uporabljamo kot Master Sergeant. Enako velja za čin praporščak, razen če posameznik s tem činom opravlja voditeljsko dolžnost. Takrat zanj uporabljamo naziv First Sergeant.

Podobno analogijo bi veljalo uporabiti tudi za Natovo kodo OR-9. Čina višji praporščak in štabni praporščak prevajamo in v govorni komunikaciji uporabljamo kot Sergeant Major. Samo če nekdo z enim od teh činov opravlja voditeljsko dolžnost - bataljonski (polkovni, brigadni ipd.) podčastnik, zanj uporabljamo naziv Command Sergeant Major. Čin višji štabni praporščak prevajamo in v govorni komunikaciji uporabljamo kot Command Sergeant Major. Če podčastnik s tem činom opravlja dolžnost glavnega podčastnika Slovenske vojske, zanj uporabljamo naziv Sergeant Major of the Armed Forces.

Z uporabo tega predlaganega splošnega pravila ali 'rule of thumb' bi se izognili morebitnim zadregam pri govorni komunikaciji in iskanju prevodnih ustreznic.

Vse le ni tako preprosto, kot se sliši, zato je treba poudariti, da imamo v Slovenski vojski trenutno še vedno primere, ko npr. dolžnost četnega podčastnika opravlja podčastnik s činom štabni vodnik, in podobne neusklajenosti. Zato moramo v takih primerih čin prevajati skladno z Natovo kodo, v katero spada, saj bi se drugače njegova grafična podoba in prevodna ustreznica dolžnosti preveč razlikovali. Vsekakor bi morali z dodatnim pojasnilom razložiti posamezna odstopanja. Razlogov, zakaj so te neusklajenosti v SV še vedno prisotne, je veliko, toda to je že tema za kakšen nov članek.»